

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrlet leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Na dan z resnico!

Ob sabotah so navadno tržni dnevi po mestih, kamor se iz vseh krajev razni pridelki na sejm dovažajo. Blizo tako dela tudi uredništvo „Slov. Naroda“ v Ljubljani, ki nam zdaj redno ob sabotah v Maribor pošilja nekoliko žakljev — otrobov, da jih na tukajšnjem trgu, barem pri „Gospodarju“ speča. No, spečalo bo že nekaj; otrobe bomo pogledali in precenili. Preden pa žaklje odvežemo, moramo svetu glasno povedati, da nemamo narodne stranke v mislih, če „Narod“ pobijamo, eno in drugo treba dobro ločiti. Izmed narodne stranke jih je premnogo tudi takih, ki so „Narodovi“ naročniki, kateri se pa nikakor ne strinjajo z vsem, kar ovi list počenja. Opraviti imamo edino le z „Narodom“ in z Narodovci, ki se istih krivih načel držé, kakor list sam.

Poglejmo si zdaj blagó, ki nam ga je „Narod“ v saboto poslal. Pred vsem se mora priznati, da je „Nar.“ mojster v zvijaštvu. — Proti nam kot nasprotni stranki, se noče jedra dotakniti; svoji stranki nasproti pa prav potuhnjeno sum proti nam vzbuja in trdi stvari, katerih menda sam prav ne veruje.

Mi poudarjamo v politiki tudi verske zadeve ter zahtevamo od bodočih drž. poslancev, da v verskih in cerkvenih zadevah pošteno, kakor se zastopnikom katoliškega ljudstva spodobi, postopajo in se nikdar našim nasprotnikom, nemškimi liberalcem, ne pridružijo, kadar gre za cerkvene, verske reči. To pa zahtevamo zato, ker pridejo brez dvoma v prihodnjem drž. zboru verske, cerkvene reči, za katere ima minister Stremayr postave po pruskem muštru že pripravljene, na vrsto, ter bo šlo za to, ali se ohrani katoliški cerkvi svoboda, po svojih postavah živeti in se razvijati, ali se pa upogne gospodstvu liberalne vlade ter postane v vseh razmerah še

bolj vladi podvržena nego je že? Ker pa ima pravna stranka tudi svobodo kat. cerkve v svojem programu, zato se nje držimo, kakor mora to vsak previden in pošten človek, bodi si Nemeec, Slovenec ali Horvat.

To poudarjamo mi in ponavljamo vsakokrat, kadar govorimo z „Narodovo“ stranko o politiki. In kaj nam odvrča na to „Narod“? Ne zine ne besedice o tem, kako da on misli o cerkvenoverskih zadevah. Namesto odkritosrčne besede, odbija le v obče program državnopravne stranke, češ, „da se mu še dozda sanjalo ni (radi verujemo. — Vredn.), da bi ta program za nas Slovence kedaj mogel veljaven biti . . . da je nekaj novega, katero — da si novo, vendar ni dobro“. Potem žuga, „da bode ta program vodil k največjemu razporu!“ — Ali ni to gola zvijača? Kdo bo razpor delal in zakaj? Mi ne, ampak k večemu le nespametni Narodovci, katerim se menda res „dozda še ne sanja“ o tem, da je vera poglaviten faktor v narodnem kakor državnem življenju, da brez vere in verske odgoje propadejo narodi in države, kakor nam ravno zdaj prav živo kaže mrševo stanje v Avstriji, ko je brezverski liberalizem strmoglavil ljudi v borzne sleparije, ki pokončavajo zdaj mnogo rodbin in posameznih zaslepljenih ljudi, na vnanje pa veljavo Avstrije in zaupanje va-njo grozovito spodkopavajo. Kjer ni vere, ni poštenja! Vprašajte vendar, gospodje Narodovci, ljudstvo, ali mu je res zoperno ali celó na kvar, ako se nja zastopniki v to zavežejo, da bodo s konservativno stranko branili tudi pravico v cerkvenih zadevah? Vprašajte ljudstvo, ali mu je n. pr. všeč, da se po brezozirnem tolmačenju vojaške postave najboljše moči duhovskemu stanu jemljejo, ter se je bati, da nastopi v malo letih splošno pomanjkanje duhovnikov. Vprašajte kmete, ali odobravajo to, da se z državnim denarjem, t. j. z

davki podložnikov zalagajo liberalni listi, ki v enomer zbadajo in psujejo kat. cerkev in vse, kar je katoličanu sveto in drago? Vprašajte ljudi in posebno poštene starše, ali jim je po godu, da postava učitelju naravnoč privilegijo daje, da zamore v svoji prevažni službi kot odgojitelj kat. otrok tudi brez vse vere biti in brezverstvo tudi v sreča šolske mladeži zasajati, vero, spoštovanje kat. cerkve in službe Božje zatirati. —

Vprašajte „Narodovi“ politikarji o teh in družih mnogih rečeh, ktere nam je Beustov liberalizem v Avstrijo privlekel, vprašajte naše ljudstvo in zaslišali boste odgovor: Bog nas skoro reši vseh teh zlegov, da se zopet povrne vera, poštenost, zvestoba, varnost, mir in sreča! Tako vam bode pametno ljudstvo odgovorilo, ki mora britko trpeti, kar grešijo liberalni postavodajalci in brezglavni politikarji, ter čuti krvavi bič, ki ga tepe, pa ne ve, da mu je liberalizem ta bič spletel in navozljal. In vi gospodje, ki hočete po vsej sili v politiki na Slovenskem zvonce nositi, ubogemu ljudstvu pa nikdar v svojem časniku pravih in največih nevarnosti ne odkrijete, katere mu od liberalne strani žugajo, ako ne bo skoro drugače, — vi gospodje se ljudstvu nasproti zvijate in pravite, da program državnopravne stranke, katera na glas povdarja pravico na vse strani, za nas „dober ni!“ Zakaj rajši odkritosrčno ne rečete: Nam je za vero, za kat. cerkev, za krščansko odrejo otrok toliko kakor za lanski in letošnji sneg! Tega se ne upate, ker bi vam katoliški slovenski narod z ajdovšnico pokadil. Človeka pa ali tudi časnik, kateri se zvija in noče resnice povedati, ker se nasledkov boji, imenujemo zvijačnika!

Svoji stranki nasproti vzbuja „Narod“ prav potuhnjeno proti nam sum, češ, da smo „pustili narodni program in hočemo namesto tega vsiliti po vsem drugi, nenarodni program.“ — S tem skrhanim mečem maha po „Gospodarju“ in „Novicah“, ali prav za prav po pravni stranki na Slovenskem, kterež imata oba lista čast glasilom biti. In da svoje privržence še bolj svete jeze proti nam vname, jim razpenja „Narod“ strašilo, da sta „Gospodar“ in „Novice“ zatajila program narodni o zedinjenji vseh Slovencev, ter sprejela program državnopravne stranke, katera v II. točki terja „nerazdeljivost“ vseh posamesnih kraljestev in dežel, kar je narodnim željam „Narodovcev“ ravno nasproti. — Veseli nas, da je „Narod“ vsaj do II. točke programa pravne stranke vendar že prišel, prepričati pa hočemo, če ne njega, vsaj svoje bralce, da „Narod“ o tej kakor o marsikterež drugi stvari nič pravega ne ume. —

Domišljije so sicer pesnikom dovoljene, politikarji pa ne smejo fantasti biti. Fantast v politiki je pa dan denešnji, kdor si izključljivo kot program političnega delovanja postavlja: zedinjenje

vseh Slovencev v politično celoto. „Narod“ sam je v novejšem času, ko je začel odraščati mladeniški brezmišljenosti, večkrat govoril le o upravnem zedinjenji vseh slovenskih pokrajin. — Ko bi pa „Narodovi“ politikarji še bili na strani 24. Weiss-Starkenfelsove knjizice čitali besede, s kterimi se ona „celota“ (integriteta) avstr. kraljestev in dežel pojasnjuje, bili bi morebiti do tega prišli, da res po vetru mahajo, ako pravni stranki očitajo, da se po njenem program slovenske dežele zediniti ne mejo. V pojasnjenju II. točke namreč ni besedice o tem, marveč pripušča točka celó politično združenje vseh slovenskih pokrajin. Poudarja se namreč v onem pojasnjenju, da „celota“ dežel v tem in tako dolgo obstaja, dokler se nobeden del od monarhije ne odkruši. In kakor je z monarhijo, tako je tudi z nekterimi kraljestvi in deželami.*) To pojasnjuje knjizica edino le s Tirolskim, ktero bi razpadlo, ako se ital. del od nemškega loči, ker bi italijanska stran dežele kot majhen kosec za se biti ne mogla, marveč bi prej ali slej Italiji se preklenila, česar se „Narod“ sam zastran slovansko-italijanskih pokrajin boji, to je: o narodnem zedinjenji avstrijskih dežel z vnanjo Italijo — barem za zdaj — nič slišati noče. — Zastran Českega in Moravskega pa knjizica poudarja, da stojite med sebo v zgodovinski zvezi „česke krone.“ Ker tedaj pravna stranka v tem in njenem drugem smislu „celoto“ vse monarhije in posamesnih kraljestev in dežel umeva, ne more tudi nasprotovati našim narodnim željam po zedinjenju slovenskih pokrajin med mejami avstrijske monarhije. — Drugo prevažno vprašanje je pa: ali se to tudi izvesti da? To je le mogoče po ustavnej poti, katere celó vladar, ko bi tudi ves gorel za lepo našo idejo, zapustiti ne more. Po ustavnej poti bi se vprašati morali zastran političnega izločenja Slovencev dotični deželni zbori. Dokler nam „Narod“ ne dokaže, da posebno štajarski in koroški Nemci izločenju pritrdijo, tako dolgo ostane zedinjenje slov. pokrajin sicer lepa ideja, praktičen program polit. delovanja v sedanjosti pa ni.

Štajarski, koroški in drugi Slovenci**) bi bili za zdaj popolnoma zadovoljni, ako s pomočjo pravne stranke to dosežemo, da se nam narodna pravica postavno zagotovi. Vse drugo, česar je še k narodnemu napredku potreba, prepuščamo mirnemu razvoju, kateri pa nikdar nastopil ne bo, ako pravna stranka v Avstriji na krmilo ne pride.

*) „Die Integrität der oester. Monarchie bedeutet die Gesamtheit aller zur Monarchie gehörigen Königreiche und Länder. Die Integrität der oester. Monarchie ist aufrecht erhalten, so lange kein einzelner Theil davon losgetrennt wird. Wie es sich diesfalls mit der Monarchie verhält, so verhält es sich auch mit einigen der Königreiche und Länder.“

**) Zastran ogerskih pa menda še „Narod“ sam ne ve, kako da jih ogerskemu kraljestvu izdere, in vendar bi brez njih „Slovenija“ nepopolna bila.

— Kakor pa med Slovenci zdaj stvari stojé, ko „Narod“ in „Soča“ v svojem radikalizmu vse črta, kar koli se konservativno in katoliško imenuje, ter s posebno slastjo v svoje predale sprejemata dopise, ki udrihajo po konservativnih Slovencih in možéh, ktere razen radikalecev ves slovenski narod visoko spoštuje, ker so si po blagem, dolgoletnem delovanju v narodovo korist spoštovanje zaslužili, — v tacih razmerah se pač vi Narodovci, ki ste seme nesloge in ujedanja povsod zasejali, ne smete čuditi, ako mi štajarski Slovenci posebne želje ne čutimo, v zedinjeni Sloveniji z vami v ožjo dotiko priti, kajti bi — pridši pod oblast tacih ljudi — zares prišli iz deža pod kap!

Na druge ugovore ni vredno „Narodu“ odgovoriti, ker eden kakor drugi kaže, da uredništvo o stanju pravne stranke nič pravega ne ve ali vediti noče. Sploh je pa to naša poslednja beseda v tej zadevi, kajti se nam res gnjusi vedno opraviti imeti z ljudmi, katerim menjka poglavitne reči, namreč pravega spoznanja!

Cerkvene zadeve.

Farna cerkev v Mariboru.

Odkar je škofovska stolica v Mariboru, je postala prejšna farna cerkev sv. Janeza krst. stolna cerkev. Nekdanja farna cerkev je bila menda dosti manjša od sedanje, brž ko ne v romanskem slogu pozidana. Najstarejše stavbe sedanje stolne cerkve ste nje stranski ladiji, in sicer je ona na južni strani pozidana bila leta 1445, kakor na njenem oboku napis poveda: „Anno Domini MCCCCXLV“. Njima primerno je zidarski mojster Janez Weiss 1528 tudi sredno ladijo in veliki kor cerkve pozidal. Pa že leta 1601 je cerkev z mestom vred pogorela; pri tem požaru se je v sredni ladiji oni del oboka podrl, ki se zdaj nahaja brez obočnih reber. Po tem požaru so cerkev v naglici menda le za silo pokrili in nekoliko popravili. Leta 1748 bila je cerkev večji del le podrtija, kakor poroča župnik Ferd. Wassermann. Začeli so torej leta 1751 toliko zemarjeno in zapuščeno cerkev popravljati in ponavljati. Pa kaj, ker so cerkev popravljaje po njej mnogo pokazili, ter so prejšne gotiške okna v velikem koru ovrgli in altarje po cerkvi postavili, ki se ne strinjajo s stavbinim slogom cerkve.

Tudi stranski kapeli sv. Križa in sv. Frančiška Ksav. so v 18. veku k cerkvi prizidali. Na altar križevske kapele postavili so križ ali razpelo, ki je stalo poprej na mrtvišču poleg cerkve. Pripoveduje se, da je bil neki malopriden dečko v to razpelo na mrtvišču kamen zagnal, kateri je v leseni podobi Kristusovi pod prsi obtičal. Srebrna ploščica na podobi še zdaj to kaže. — Prekrasno sliko znajdbe sv. Križa na oboku te kapele je naslikal Jožef plem. Moelk leta 1775;

lani jo je ponovil Jak. Brollo, malar iz Gemone blizo Vidna. Letos je zmalal g. Brollo nasprotno kapelo sv. Frančiška Ksav., ki je prav okusno vsa ponovljena. O priliki prestavljenja škofovske stolice lavantinske v Maribor so 1858 in 1859 to cerkev vso ponovili in olepšali. Dné 4. septbr. 1859, v praznik Angelov varhov so v njo kot v novo stolno cerkev slovesno spremili knjeza in škofa lavantinskega Antona Martina Slomška.

Zvonik te cerkve 40 sežnjev visok so l. 1620 postavili, leta 1792 mu je pa strela streho požgala. S streho vred je zvonik zdaj le samo 30 sežnjev visok. Sloveči, 99 centov (?) težek veliki zvon je vлил celjski zvonar Konrad Schneider; krstil ga je pa sekovski knjez ino škof Jožef Dominik grof Lamberg leta 1716.

Okoli farne cerkve imeli so mariborski farani od starodavnih časov svoje mrtvišče ali pokopališče, katero je bil na novo posvetil lavantinski knjez in škof Lenard 31. dné avgusta 1510. Kakor skoro po vseh starih mrtviščih je stala tudi na tem kapelica sv. Mihela s kostenjakom pod nadstropom. Leta 1783 so pokopališče okoli cerkve opustili, nja obzidje in kapelico podrli, in si novo, sedanje pokopališče proti zahodu mesta napravili.

Gospodarske stvari.

Štajarski kopuni kot izvozno blago.

II.

Poglavitno vprašanje pri reji perutnine je: kako jej priskrbeti primerne hrane, ki je dober kup? To hočemo zdaj povedati. — Živad ima rajši meseno kakor pa žitno hrano, kar vsakdo ve, ki jo redi. Reja kuretine bi se torej silno pospešila in posebno blizo večjih mest in železnice lepega dobička dala, ako bi živad redili s črvi, kakor se to v drugih deželah, posebno po Francoskem in Angleškem godi. Celo leto noter do trde zime, ko je žita za pitanje treba, bi vsaka gospodinja stotine kokoši in kopunov s prav malim trudom lahko redila, v tem ko se poleti navadno strašanko veliko žita po nepotrebem za perutnino potratil. — Od kod pa dobiti črvov za hrano potrebnih? Tako-le: Črvi se nalašč redijo v jami, v katero se dene gnoja mešanca (komposta) za nekoliko kubičnih čevljev. Vsak dan se od zgoraj živadi za hrano nekoliko zemlje, v kateri je vse polno črvov, odgrne, in zopet zagrne ter pridene nekoliko zmlačene rženice, konjskega gnoja, smeti in prsti ali črne zemlje. Tako gre po vrsti v grabi razgrebati in zagrebati, da se ob 9tih dneh sopet pride do mesta, na katerem se je najprej odgrnolobilo. — Porabiti se zamore tudi meso od vsake druge živali, ki je konec vzela ali se zaklati, ubiti morala, če le kužna ni bila. Ali ne vidite, kako se živad piplje, če kako črevó

najde? To je znamenje, kako silno ji mesene reči diše. Zares škoda je, da se toliko, za ljudi neporabnega mesa, v zemljo zakoplje, da imajo črvi gostijo! Če so se meščanje privadili konjskega mesa, ki se po večih mestih prodaja, mora tudi kmetovalec — vsaj pri reji perutnine — popustiti prazne predsodke.

Ugovarjati se nam utegne, da pri tem načinu reje meso perutnine tako okusno več ne bo, kakor če jo redimo s žitom, da po tem takem tudi naši kopuni na svoji ceni zgubé. Tega se nikakor ni bati. Omenjeni način reje je dober kup, kar je poglavitno; držimo se ga pa le do pitanja, za ktero se rabi kakor do sedaj žito, kruh, mleko itd., kar dela meso okusno in mehko. Vsaj vemo, da n. pr. tudi ribje meso zoperno diši, ako so ribe v stoječih, smradljivih ribnikih bile. Če se pa le za kakih 10—14 dni v črstvo, tekočo vodo spustijo, se očistijo vse žleze, in meso postane krhko in okusno.

Pri reji kuretine sploh ne smejo gospodinje prenatane biti. Živad, ki bolj prosto živi, si najde hrane, kjer si bodi: stika po mrčesih, črvih in raznih odpadkih na dvoriščih in pred hišo. — Kadar se pa pita, dobi kaj boljšega in tečnejega ter se odebeli. — Če pa dosedanje navade, po triin večkrat na dan živadi žita posuti, ne opustimo, se tudi reja kuretine zdatno povzdignila ne bo; kajti minister vnenjih opravil, hišni gospodar, vselej mrmra, če se živadi žito poklada, in gospodinja, kakti minister notranjih opravil, se vednega godrnjanja naveliča in — rajše manj živadi redi.

Začnite torej po omenjenem načinu domačo živad rediti in pridobili si boste lepega dobička, ker se pitana živad v domovini lahko speča. Preden pa posebno kopuni postanejo izvozno blago, treba še kaj več. Dozdaj se je meso na Italijansko in Francosko le v zimskem času izvažati zamoglo. Da se tudi v poletnem času to goditi zamore, je treba umetnih ledenic na železnicah in parobrodih, na kar umni Amerikanci že zdavno mislijo. Če se ta misel izvede, potem se bo dalo tudi po leti tržiti z mesom v velika mesta na Francoskem, Angleškem itd., kamor se zdaj meseni izlečki le v kositrenih, dobro zamašenih škatlah pošiljajo.

Naj omenimo še to, da imamo priprostitih, vrlih valivnic (Brutmaschinen), v katerih se naenkrat mnogo razne živadi izvali, katerih toraj pogrešati ne more, kdor se hoče s kuretinarstvom v večji meri pečati. Koliko dobička pa sploh reja kuretine da, se vidi iz kmetijskega koledarja leta 1871, v katerem poroča podpredsednik štajarske kmetijske družbe, g. Maks pl. Washington, da namreč graški kuretinar, g. Resch, samo v Pölsu na nemškem Štajarskem na leto za 40.000 gold. kuretine pokupi. Koliko da je po dolenjem Štajarskem pokupi, ni navedeno; pa to je gotovo, da bi kmetijstvu obilni dohodki začeli pritekati, ko

bi se kuretina v večji meri in po umnem načinu redila. In v ta namen smo to razglasili.

V Celju 15. apr. 1873.

J. M. Wokaun.

O vinstvu,

ali kako se vino v kleti oskrbuje.

(Spisal Franjo Jančar.)

Četrto pretakanje.

Da je vino popolnoma čisto, se mora štirikrat pretočiti. Četrto pretočimo vino, ko je že blizo poldrugo leto staro; tedaj meseca februarja, če ga že nismo januarja; in če pa kader je prilika in primerni čas za to. Četrto pretakanje se izvršuje kakor tretje, samo da ni treba troje sodov, temuč le dva zadostujeta, ki pa morata prav sposobna biti za staro vino. Za to se lahko tista soda vzameta, ktera sta prazna ostala pri drugem pretakanju novega vina. Pri četrtem pretakanju je jako malo droži z gostim vinom, komaj za eno čašo ali kupico od vsakega soda. Kakor pri vsakem pretakanju se tudi sedaj ne sme sod nagloma od zadi vzdigniti, ko vino že proti počepju (najgi) teče, in če bi se brez potrebe več vina skalnilo; tako se tudi ne sme sod nazaj spustiti na svojo prejšno lego, dokler čisto vino teče. Sklene pa se četrto pretakanje kakor tretje: s posnaženjem kleti. Ni sicer neobhodna potreba o četrtem pretakanju sodom žvepla vžigati, vendar tudi ne škodje. S četrtem pretakanjem se vino samo sebi prepusti, ker je sedaj zadosti čisto in oproščeno droži, razun, če bi drugače prihodnje okolščine nanesle. Sicer pa zamore 50 let mirno ostati, naj se le s čistim in starim vinom doliva.

Kaj je storiti z gostim vinom in drožimi od četrtega pretakanja?

Kdor gosto vino z drožmi iz četrtega pretakanja v poseben sodček spravi, dobi sčasoma nekaj čistega vina, ktero doma zalega; in če pa nekteri to goščavo v jesih ali kis vlijejo, in ko se je skisal, ga pretočijo; droži pa na gnoj ali v vinograd spravijo. Drugi tudi to godlo z vodo stanjšajo, in jo govedi ali svinjam piti davajo. Veliko droži itak ne pride od četrtega pretakanja, posebno če se je skozi vse leto s čistim vinom dolivalo, ne pa z novim ali celó z moštom zadnjega pridelka; takrat se mora staro vino vsako leto enkrat pretočiti.

Zakaj se vino večkrat pretaka?

Vsak se lahko prepriča o razločku pretočenega in nepretočenega mošta; uni je veliko slajši, gladkejši, prijetniši, ta je pa bolj rezen, trd in manj priljubljen. In to zapaziš, naj že bo vinska letina kakoršna koli. Drugo pretakanje je jako potrebno in koristno; saj se od vsakega soda s 5 vedri blizo pol škafa in še več gostih droži na-

toči. Po tem se vino zdatno zboljša; je mehkejše, ugodnejše in se sploh bolj prikupi. Razan tega je mnogo čistejše in lepše barve, prijetnejšega duha in pokusa. Pri tretjem pretakanji sicer ni veliko droži v vsakem sodu, le en polič ali k večjemu en pint z gostim vinom vred; pa vendar se je vino po pretakanji močno predrugačilo, prezračilo in bolj stanovitno postalo. Četrto pretakanje nam je celó malo gostega vina dalo, a vendar je prekoristno, ker se slednja trohica gostega vina odstrani in vino zopet zgane; če bi se kakošna napaka na njem še vidila ali pokusila, je peto pretakanje najuspešnejša pomoč. (Konec sledi.)

Dopisi.

Maribor, 19. maja. (Za gg. učitelje.) Štarski dež. odbor je dovolil 3000 gld. za učitelje, kateri mislijo na dunajsko razstavo iti. Prosilci za to podporo se morajo obrniti do dež. šolskega sveta, kateri stavi dež. odboru dotične predloge. — Oziralo se bode le na one prosilce, od katerih je pričakovati, da jim zamore ogled razstave resnično koristiti, to je: vednosti v gospodarskih in obrtnjskih rečeh pomnožiti. Treba toraj v prošnjah posebno teh vednosti omeniti. Tudi zastonj stavlja dež. šol. svet svoje predloge, in toraj imajo najzdatniše podpore oni pričakovati, kateri dokažejo, da so zares podpore potrebni, kar poklicanim ne bo težko.

Ume se samó ob sebi, da gg. učiteljem te podpore ne zavidamo, marveč mislimo, da imajo do nje toliko več pravice, ker tudi drugi ljudje, kateri za izobraženje ljudstva veliko menj storijo kakor učitelji, ob deželnih stroških na Dunaj pojdejo. — Ali gledé na splošno stisko, v kateri so ljudje, ki davke plačujejo, bi vendar želeli bilo deželnemu odboru večje varčnosti, posebno gledé na to, da je korist dunajske razstave za občini blagor prav dvomljiva.

Iz mariborske okolice, 17. maja. (Poslanec Herman. — Ptujski nemškutarji in Slovenci — žabe.) „Slov. Gosp.“ je prinesel v štev. 20 od 15. majnika jako veselo novico, da so rodoljubi ptujskega volilnega okraja za kandidata pri volitvi v državni zbor g. Hermana postavili, ki se je vsikdar za vero, blagor in pravice Slovencev potegoval. Slovenski kmet pač ne najde boljšega kandidata, kakor je gosp. Herman, naj bi ga iskal od solčnega izhoda do zahoda. Zdaj ko sem to malo o gosp. Hermanu omenil, ki je vselej Slovence pristréno ljubil, ne smem pozabiti na ptujске nemškutarje, ki bi radi Slovence v žlici vode utopili. Več časnikov je že poročalo, da hočejo tudi nemškutarji v Ptuj kmetskim občinam kandidata — se ve da nemškutarskega — vrvati in sicer sta med drugimi gospodi za ta posel odmenjena gosp. župan Strafela in notar Rodošek, ktera sta vsem Sloven-

cem znana, ki „Gospodarja“ čitajo. Da nemškutarji povsod Slovincem skušajo svojih ljudi za poslance vsiliti, temu se ni čuditi; ali čuditi se je, kako zamore gosp. Strafela s kakim poslancem za državni zbor pred slovenskega kmeta stopiti, ko se vender za njegove pravice ravno toliko briga, kakor mi za lanski sneg. V dokaz temu priobčim nekaj, kar si naj kmetski volilni možje zlasti v šentlenartskem in ljutomerskem okraju prav dobro zapomnijo, kajti bo nje letos gosp. doktor prvokrat opetnajstiti skušal. Lansko leto je šel g. dr. Strafela o Janževem ravno o večni luči z veljavno osebo čez monsberški Čapelnik. Govorilo se je o tem, da se slovenski kmetje in gospodje po časnikih pritožujejo, svoje pravice tirjajo in tiste grajajo, ki njim krivico delajo. Razkačen doktor pa pravi na to: „Kedar Slovenci kake pravice po časnikih ali kako drugače tirjajo, in kedar druge grajajo, češ, da njim pravice kratijo, takrat žabe regljajo“. Ker smò tedaj mi Slovenci v Vaših očéh, g. doktor, „žabe“, pojdite tudi s svojim nemškutarskim kandidatom, naj bo že Čapel ali Capel, žabam gost, kakor ste že večkrat z Rodošekom šli! Kteri kmet v rogačkem, ptujskem, šentlenartskem in ljutomerskem okraju nima plev v glavi, ampak pamet, tudi Vas in Vaše nemškutarsko-liberalne stranke poslušal ne bo! — Še bolj, kakor Strafeli, se moramo čuditi gosp. Rodošku. V ptujskem okraju že vrabeljni čivkajo, da se je ta gospod 12. grudna leta 1870 („Sl. Gosp.“ 1870 št. 51) v seji okrajnega zastopa pismeno vsemu političnemu življenju odpovedal; kako se zamore tedaj letos za politiko in poslance brigati? Pisatelj meni, če ima kateri c. k. notar tako kratek spomin, da v letu 1873 ne vé, kar je na koncu leta 1870 na „protokol“ dal, tisti je gotovo tudi za poslanstvo, politiko in druge enake reči ravno tako sposoben, kakor zajec za — boben.

V Ljutomeru, 17. maja. (Nemčurjev jeza in hujskanje.) Moj zadnji dopis moral je hudo zadeti, ker se dotične osebe nad njim zlo hudujejo; tako je zopet potrjeno, da resnica oči kolje. Ako danes zopet resnico razkrijem, mislim, da sem dolžan to storiti na korist tistim, ki so od nasprotne strani po lažéh oslepljeni.

Ni je laži, pa tudi ne psovke, ki je ne bi že g. Rožič stareji meni, ali pa kteremu drugemu izmed narodnjakov pod noge vrgel bil. Nečem vendar v istej meri povračati; ker se mi nečastno dozdeva, druge z blatom ometavati, vendar vse zamolčati, posebno zdaj, ko morajo tudi moji sovolilci vedeti, komur da svoje zaupanje dajo, bila bi nemarnost in pregreha storjena nad sveto našo stvarjo, za katero se s prepričanjem trudimo in poganjamo, in kateri do zmage pripomoči, svoje sile napenjamo.

Da g. Rožič stareji na vse kriplje dela, da bi njegov sin g. dr. Rožič okrajni načelnik postal,

to sem že v 19. listu „Gospodarja“ povedal; zdaj bo pa potrebno, da tudi neko dogodbico iz življenja in obnašanja našega mogočega prihodnjega okr. načelnika povem, kako da je on proti nam Slovincem posebno ljubeznjiv in kako nas čisla in rad ima; to utegne oči odpreti tistim, ki vse preveč sladkim besedam naših obrekovalcev verujejo*). Ni še dolgo tega, kar je kmet po imenu Pučko prišel h g. dr. Rožiču kot zdravniku sveta in pomoči prosit. Kaj pa stori zdravnik? Bolehnemu sloven. kmetu vrata pokaže in reče, da on — namreč Rožič — nije za Slovence zdravnik; naj ide torej bolnik h gospodu dr. Farkašu ali pa g. Hercogu, ki mu bosta pomagala.

Iz tega se toraj, dragi rojaki učimo, kako da nas ti gospodje radi imajo, ker smo Slovenci! Že naše ime, naša beseda in naše prepričanje jim ni po volji, naš jezik čitijo in zaničujejo ter nas le tistokrat poznajo, kadar nas ravno trebajo. Nadalje se spominjam, kako da je pred nekterimi leti, ko so tudi volitve v okrajni zastop bile, neki nemškutar javno izrekel: „Wer wird denn mit diesen Bauern-Eseln regieren können?“ Kako bi po tem takem zdaj za nas bilo, ako bi toti ljudje ki so nam vedno sovražni, nad nami prevago dobili ter nad nami gospodovali! Preudarimo dobro, dokler ni prepozno! V. Mohorič.

V Ptuji. (Izlet narodnih učiteljev.) — Slov. učitelji štajarski so imeli v Ptuju 15. t. m. majevi izlet. Ptujski komitè za veselico pa je v svoji višji modrosti bil odločil, naj se izpusti slovenski govor. Gosp. Glazar, profesor v Ptuji, ki je mislil govoriti, je bil s tem res razžaljen, da se ni nič prikazal ta dan pri veselici. Namesto slovenskega govora, ki je bil v programu, pa spregovori na kolodvoru vprìo mnogozbranega občinstva govornikov kolega, tudi iz ptujske realne gimnazije, in razodene sramotno postopanje nemškutarjev proti skoro zgolj slovenskim učiteljem. Gosp. Lapajne, vodja ljutomerske šole, pa breztaktnost komiteta tudi v kazini kot razžaljenje v slovenščini graja. Z dolgim govorom je tudi g. Pernišek, podučitelj v Ljutomeru, narodnim učiteljem in drugim historično dokazal, da so bile špartanske ženske in Rimljanke bolj značajne gledè narodnosti, nego so sedaj mnogi učitelji in drugi, ki so omikani možaki, ki se pa bojè vprìo želodarjev govoriti v presladkem maternem slovenskem jeziku! Rekel je, da naj slovenski narodni učitelj vselej in povsod govori slovensko, da potem stariši, ki so učitelju desna roka, učitelja tudi ljubijo, ne le štovajo, sicer se ne more hvaliti s svobodo in ne more do pravega napredka, kar pa „afterpedagogi“ za igračo smatrajo. Slovensko je govoril tudi gosp. Meglič, učitelj v Ljutomeru, in še neki drugi učitelj. Gosp. Pernišek je vrle mariborske gg. pripravnike z napatnico navduševal za narodno

poštenje. — S kratka: nemčurji so računili brez gostilničarja in v ptujskeje kazini se še nikoli ni s tako srčnostjo govorilo slovensko sploh, kakor 15. maja 1873, zarad česar se pa vendar ni podrla kazina in tudi nemčurjem spanja ni vzelo.

Iz Polenšaka. 16. maja. (Volitev v ptujski okr. zastop.) 14. dne maja volile so kmečke občine v okr. zastop, a Slovenci smo v manjšini ostali! Krivo je tega liberalno posilstvo, pa tudi in to največ kakor vselej: omahljivost in švedravost slov. volilev! — Sivostari bradasti g. Pogačnik je s svojimi tovarši vizitiral volilec lističe, popisane z imeni iz „Slov. Gospodarja“ posnetimi, jih razčesaval in njim druge, z nemčurskimi imeni napolnjene, v roke tiščal.

Prigovor pravi: „Zmaga je draga;“ tukaj se pa prigovor ni uresničil, kajti so k zmagi pripomogli le nekteri „krügelni“ piva, ki so se v Schmid-ovi gostilnici gornjim Poljancem plačevali, pa so jih imeli na svoji strani — ove Poljančke! Se ve da niso vsi gornji Poljanci taki, da bi svoje pravice za poliček piva prodavali, marveč je med njimi vrlih narodnjakov, kateri se ne dajo s pivom podkupiti, ter stojijo za narodnost in vero, kakti trda skala, ki se ne omaja.

Poljančki in Haložani, kateri so se podkupiti dali s pivom, so se najbrže za mere svojega krušnega očeta, g. Leskovšeka, bali, da jim ne bi več vsakdanjega kruha deliti hotel, če njega ne volijo. Toda krušni oča L. dobro ve, komu da kruh deli, onim namreč ne, ki nemajo trsja, kateri si tedaj morajo indot kruha iskati. — Slišal sem Haložane in Poljančke praviti, da bodo brž steze boljše, ako se Leskovšek voli. Seme! Mislite li, da bode okr. zastop sam motiko na rame vzel in cest nadelovat šel? Kakor moramo občinske ceste sami nadelovati, če hočemo dobre imeti, tako so tudi okrajne ceste boljše bile, dokler smo jih sami posipavali, nego so zdaj, ko moramo posipavanje plačevati v okr. denarnico. Vprašam vas, ali ne bi boljše bilo, da ceste sopet sami posipavamo in dotične okr. nalóge odpravimo za ceste, ki so pa kljubu temu če dalje slabeje. —

Druge sem slišal kvasiti, da, če volijo duhovnika, bode zopet robota in desetina!! Na to res druga odvrnoti ne morem kakor to, da je tisti, ki to veruje, še bolj neumen kakor on, ki to pravi. Desetine in robote smo se kmetje odkupili z denarjem za vselej; in kdor vas s takimi bedastimi kvantami plaši, laže ter odvrča s tem dobrega, narodnega zastopnika, in vam vriva nasprotnika, ki nema srca za vas, nego vas le skubi. Ne verujte vendar svojim nasprotnikom, ki so od zunaj po ovčje oblečeni, znotraj so pa grabljivi volkovi! —

Vam pa predragi bratje volilci, ki se niste dali preslepiti, marveč ste za narodne poštenjake glasovali, izrekam stoterno hvalo v imenu vseh poštenih rojakov, ki so nas kot volilne možè na vo-

*) Žalibog Slovencev stari podedovani greh. Vredn.

litev poslali ter smo po svoji najboljši vesti glasovali. — Omahljivec si pa zapomnite za drugo pot, da lističev, ki se vam od poštenih narodnjakov sestavijo, nikomur ne kažete, marveč jih imate v arzetu, dokler jih na volilnem mestu ne oddate. Sramota je, če se možak volilec nemčurju strahovati da ter mu z lističem vred svoje poštenje in blagor svojih rojakov izda! —

Vam pa, sivostarobradi g. Pogačnik, kakor drugim nastavljenim nemškutarskim hujskarjem, bodemo drugo pot drugače pokazali, da vas ne bo več srbelo med volilce se vtikati in jim lističe česati. Podkadili vam bomo, da boste tople pête od volilcev odmeknoli. Volilec J. V. kmet.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Začnimo z domačo, slovensko zmedeno politiko, kakor smo jo v prvem članku obširno popisali. V malo besedah pritrjuje nam „Vtld.“, ko piše 19. maja. „Kar je glasilo mladoslovencev („Narod“) dozdej počenjalo, se ne more drugače kakor nesramnost imenovati; kar pa dela v najnovejšem času, je — naravno rečeno — prismuknjenost. V največo radost ustavakom se namreč „Narod“ upira temu, da bi se grof Hohenwart za kandidata postavil. Kakor se kaže, ne daje slava Pikertov in Knolov (mladonemških ustavakov na Českem) mladoslovenskim zvijačnikom (rabulistom) več spatí.“ „Narod“ je namreč z visocega sodnjega stola sodbo izrekel, da Hohenwarta ne postaviti za kandidata, češ, da je Nemeč, da kot minister nekterih nemškutarskih okr. glavarjev ni pognal, in deputaciji štaj. slov. poslancev ni zagotovil, da bo precej „Slovenijo“ napravil. — Sodba „Vtld-a“, enega najveljavnejših feder. listov, je sicer ostra, pa žalibog le preveč opravičena. „Narod“ nam spodkopava v očeh vseh prebrisanih in poštenih avstrijskih domoljubov vse spoštovanje, kajti če svet po izjavah tega lista slovensko politiko sodi, ne more drugače kakor nas za prismuknjence imeti. — V očigled velikih nevarnosti, ktere napačna politika v odločilnih časih dela, povzdignemo denes svoj glas in prosimo vse rodoljube, katerim je uboga domovina mila in draga, vstopiti se pod prapor državnoopravne stranke in v njenem smislu delati!

O ustavljeni pogodbi narodne banke, da ji ni treba, če nad 200 milijonov bankovcev novih izdaje, založiti si gotovine v enakej vrednosti, o tej vladni naredbi v obče vsi neodvisni listi avstrijski in vnenji hudo sodijo. Drugače ne more biti. Vsled izdavanja novih bankovcev bode ažiyo poskočil, s tem pa, kakor piše strokovni list „Tresor“, poskoči tudi cena vseh reči, kar bo čutiti moralo 35 milijonov ljudi, katerih je najmanjši del na borzi igral. — Kakor se čuje, odstopiti hoče upravnik alj guvernêr narodne banke,

namreč vitez žl. Pipic, kar kaže, da nič prav ne gre. Propalo je več drugih bank in samomorov iz obupanja ni konca.

Kakor pozvedamo iz Središča, berači nemški poslanec Reuter iz Maribora glasove po slovenskih krajinah. Tudi v Središču je telegrafično sklical shod tržanov v krčmo, da jim s svojimi frazami glave zmeša. Reuter spada k „stari“ in agituje v vladnem smislu.

Ogerski državni zbor je sprejel prekoristni predlog, da državni poslanci ne smejo biti opravični svetovalci pri ogr. eskomptni banki, katera se snuje. Ko bi pri nas taka postava prišla, bi menda le malo poslancev v drž. zboru ostalo.

V Gorici se je ustanovilo 15. t. m. konservativno pol. društvo ter je — kakor piše „Glas“, v prvem zboru že nazočih bilo blizo 130 odličnih društvenikov. Za predsednika izvoljen je skoro enoglasno g. dr. Tonkli. Odboru se je naročilo dir. volitve na Goriškem v roko vzeti in prihodnjemu obč. zboru nasvete predlagati.

Na Českem so imeli ustavaki v Toplicah shod zastran dir. volitev. Sprli so se „stari“ in „mladi“, pa to so le osobnosti, v bitstvu so vsi ustavaki složni: gospodstvo si ohraniti, ktero jim je volilna postava, kar je bilo mogoče pripravila. — Za Prago je srečno najden župan, Mladočeh Huleš, ki je vendar potrjen, ker ne spada k državnoopravni stranki česki, kakor pravi „N. f. Pr.“

Vnenje države. Na Francoskem pridobili so skrajni levičniki alj radikaleci pri dopolnilnih volitvah v drž. zbor nekoliko tovarišev več; vsled tega se je tudi ministerstvo premenilo ter so vstopili možje od levece. Pričakuje se budih bojev med desnico in levico, republikanci pa silijo na to, da se ljudovlada stalno uravna.

Angleški list „Daily Telegraph“ prinaša brzojavni glas, da so Rusi mesto Khivo zmagali, ondašnjega vladarja ujeli (?), sami pa malo trpeli.

Na Spanjskem so volitve v drž. zbor — po vladnem smislu — dovršene in 1. junija se zbere narodna skupščina, če — Karliski poprej v Matrid ne pridejo in vse izdajalske pritikline ne razženejo. Po lepi zmagi pri Estelli 6. t. m. se urno pomikajo naprej, vladna armada pa — umika. —

Na Italijanskem je vlada v držav. zboru to dosegla, da se sicer redovniški generali ne odpravijo, hiše pa zgubijo, namesto katerih jim vlada na leto 400.000 frankov za preužitek da.

Razne stvari.

(Vranski novi okrajni zastop) je naroden in po večini konservativen, to veselo novico zamoremo denes poročati. Najslavnejše obnašale so se k mečk in tržki občine. V zastop, obstoječ iz 24 odbornikov, so voljeni gg.: A. iz velikega posestva: Fr. Šentak, vitez Götman, grajščak Saneški, baron Wittenbach, grof Wurmerand posest. Novega kloštra,

Fr. Vaš, Edv. Schauer, Ivan Klein, Ant. Pajk. B. Od tržanov: Jož. Musi, Fr. Brinovec, Jak. Kokalj, Bošt. Bohinc, Jan Bizjak, Fr. Stiglic, Jož. Travner, Fr. Šoster. — C. Iz kmetjskih občin: A. Balon, Polzelski župnik, Gašp. Šorn, Jan. Vinter, Val. Južna, Jak. Košec, Jož. Drča, Jan. Brišnik, Jož. Poznič. — Z razstavljenimi črkami zaznamovanih 18 spada k narodnej stranki, vsi izvoljeni pa razen k večjemu dveh so pošteni katoliški možje. Je tedaj sijajna zmaga!

(Redka živinska prikazen.) Blizo Križevcev poleg Ljutomera je prišlo na svet tēle, ki ima le — 3 nogē. Ta porod, ki se je godil pred kakimi 3 tjedni, bil bi zanimiv za muzej.

(„Politični katekizem za Slovence“) in nemška knjižica „Wegweiser für die Wähler“, obe v smislu avstr. pravne stranke se tiskate v tiskarnici družbe sv. Mohorja v Celoveu. Prvo je spisal g. profesor in dež. poslanec Andr. Einspieler in knjiga obsega: 1. Kaj mora vsak politično podučen Slovenec vedeti? 2. Kaj mora vsak pošten domorodec storiti? 3. Poduk, kako se morajo volilci pred in pri volitvah obnašati. — „Besednik.“ Ime č. g. pisatelja priporoča knjižico naj bolj, ki nam jako prav pride. Stane 12 kr., nem. 10 kr.

(Slepar s sv. pismom.) Po sporočilu od sv. Ila na Goričkem se plazi že drugokrat letos po Slov. goricah neki slepar z nemško biblijo, katero vsiljuje za 1 gld., za 80 kr., še celo zastonj. Ta biblija je sicer prestavljena od kat. duhovna Leandra Essa, pa vendar za katoličana ne sodi, ker 1. vseh sv. knjig ne obsega, 2. nema razlaganja sv. pisma, kar sv. cerkev predpisuje v biblijah, ktere svetovni berejo; 3. ker ova prestava od cerkve ni potrjena, in 4. ker je prevod nemški. — Kakor si luterani sami v sv. pismu vere iščejo, tako moti tudi ta slepar ljudi, rekoč: „Le iščite si vero v sv. pismu, mešnikom pa ne verujte! Pozor torej Slovenci!“

(Antikrist.) V nekem trgu slovenskega Štajarja se je vselil luteran iz Nemčije, kateri nasproti navadnim ljudem zmiraj le prilike išče, kako bi se svojega obilnega denarja znebil. Vsako malenkost neprimerno preplača. Ljudje ugibajo, od kod ta človek toliko denarja jemlje? Eni mislijo, da je ta mož v zvezi s prusko vlado in da dela za veliko Nemčijo; drugi pa pravijo: To je gotovo Antikrist, ki denar seje.

(Umrli je) 14. t. m. č. g. Grega Počan, župnik v pokoju na Kebeljnu, v 69. letu svojega življenja in po 39 letih duh. službe. R. I. P.

Poslano.

Iz Sitarovec, 17. maja. — Še le sedaj sem zvedel*), kako neusmiljeno me je nekdo v „Slov.

*) Še le zdaj! 15. štev. „Gospodarja“, v kateri Vas je dopisnik iz Male nedelje krenol, je pa že 10. apr. t. l. bile tiskane. Iz tega sklepamo, da sploh „Slov. Gosp.“ ne borete, kar sicer ni smrten greh, lepo pa vendar tudi ni. — Vredn.

Gospod.“ št. 15 t. l. zdelal, in celo občino v sramotno vrečo pognal, da se ne bo predrznola drugač dehnoti kakor po dopisnikovem povelju. Ali ni vse tako, kakor je tam pisano. Zato slišite tudi mene. G. Pernišek je dvakrat eno in tisto od gnoja prednašal, kar vsi vemo — in jaz ga interpeliram, ako ne bi drugzega kaj v kmetijstvu alj gospodarstvu za predavanje bilo; da je od gnoja že obilno bilo rečeno. Čez to interpeliranje se on dopisnik izrazi prav sirovo. Prijatelj, nisi slišal, da celo v državnem zboru na Dunaji govornike interpelirajo, in zato še ostanejo v državnem zboru in poštenjaki. Le če kdo pri Malí nedelji popotnega učitelja interpelira, zgubi spoštovanje, in ni sposoben več za javno življenje. — To še nisem vedel, in občina drugač misli, me mahoma za volilnega moža za okr. zastop voli, in šolski svet za podpredsednika — mi dajata s tem zaup — tēbe pa zavrneta. — Kaj so drugi pri tej priliki govorili, si zamolčal, le z meno imaš toliko opraviti. Tudi ne vem, kako logiko imaš, da v svojem dopisu s podukom o gnoji stare in suhe babe in coprnijo skladaš. To je pač popotna logika, ktera je podučevanja potrebna. Pa da si tako omikan, moram te prašati: Alj je en srečen, kateri meje prelazi, in ptuje reči si prisvoji, večega spoštovanja vreden, in bolje sposoben v javnem zboru sedeti, kakor en interpelant? Toda ne misli, da smo tukaj sami mameluki, kateri bi na vsako besedo drugovim kak dande kimali.

Tvoj ne prestrašeni

Miha Topolnik, posestnik.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	6	80	6	25	6	50	—	—
Rži	4	10	4	—	4	40	3	85
Ječmena	—	—	3	50	4	—	—	—
Ovsa	2	10	2	20	2	40	—	—
Turšice (koruze) vagan	4	20	4	—	4	—	3	80
Ajde	3	60	3	50	4	20	3	70
Prosa	4	—	3	50	4	—	—	—
Krompirja	1	40	1	30	2	—	1	50
Sena cent	1	50	2	40	1	20	1	50
Slame (v šopkih)	1	40	2	—	—	80	1	40
„ za steljo	—	90	1	15	—	60	—	—
Govedine funt	—	29	—	32	—	32	—	24
Teletine	—	29	—	30	—	28	—	24
Svinjetine	—	31	—	32	—	40	—	32
Slanine	—	34	—	36	—	36	—	36

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	68	50
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	174	—
Ažijo srebra	109	50
„ zlatá	5	22

Loterijne številke:

V Gradeu 17. maja 1873: 25 75 50 15 19.

Prihodnje srečkanje: 31. maja.